

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeusyksikkö
Lainsäädäntöneuvos Veli-Pekka Hautamäki

LAUSUNTO
4.9.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 68/2024 vp)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon otsikossa mainitussa asiassa. Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

Oikeusministeriö on 31.1.2024 antanut kyseessä olevan hallituksen esityksen esitysluonnoksesta työ- ja elinkeinoministeriölle lausunnon (VN/24082/2023-OM-46), jossa kiinnitettiin erityisesti huomiota asetuksenantovaltuuteen, jonka nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella olisi tarkoitus asettaa työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi erillinen palkkaraja. Palkkaraja olisi 1600 euroa kuukaudessa. Lisäksi oikeusministeriö kiinnitti huomiota asetuksenantovaltuuden tarpeellisuuteen ylipäätään, huomioon ottaen ulkomaalaislain 71 §:n sääntely ulkomaalaisen toimeentulosta.

Oikeusministeriö toteaa, että lakiehdotukseen on lausuntokierroksen jälkeen lisätty säännös ulkomaalaislain 71 §:n muuttamisesta. Ehdotetun 71 §:n 3 kohdan mukaan oleskeluluvan myöntäminen työntekoa varten edellyttäisi, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan siten, että palkka on vähintään työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetyn euromäärän suuruinen ja työehtosopimuksen mukainen tai, jos alalla ei ole työehtosopimusta, palkka vastaa vähintään mainitussa momentissa säädettyä euromäärää ja samankaltaisista tehtävistä maksettavaa palkkaa.

Työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan palkan on oltava työehtosopimuksen mukainen. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkan on oltava vähintään 1 134 euroa kuukaudessa. Työttömyysturvalain 14 luvun 1 a §:ssä säädetään palkkakertoimesta, jolloin em. vähimmäispalkka on hallituksen esityksessä (s. 30) mainitun mukaisesti vuonna 2024 1399 euroa kuukaudessa.

Hallituksen esityksen s. 23 todetaan, että saadakseen työntekijän oleskeluluvan hakijan ja työnantajan tulisi pystyä vakuuttamaan, että hakijan palkka ylittää 1 600 euroa kuukaudessa. Epäselväksi jää, miksi edellytyksenä ei sovellettaisi pelkästään ehdotettua 71 §:n 3 momentin vaatimusta, jossa vähimmäispalkka on sidottu työttömyysturvalain säännöksiin. Vaikka ristiriitatilanteessa lain sääntely on ensisijainen suhteessa asetuksella säädettyyn, on selvää, ettei sisällöllisesti ristiriitaista sääntelyä tule säätää.

Lakiehdotuksen 72 ja 72 a §:iin ehdotettujen asetuksenantovaltuuksien muotoilun osalta oikeusministeriö toteaa uudelleen em. työ- ja elinkeinoministeriölle toimitamassaan lausunnossa esitetyn arvion siitä, että palkkarajan määrittämisen perusteena se, että työvoiman maahanmuutto vahvistaa julkista taloutta eikä työvoiman saatavuus vaarannu tarpeettomasti, on huomattavan väljä. Asetuksenantovaltuuden täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta säännösperusteisesti ei myöskään olennaisesti lisää se, että huomioon olisi otettava myös työehtosopimusten mukaiset kokoaikaisen työn vähimmäispalkat. Näin ollen tulorajan minimitason asettaminen vaikuttaa jäävän – sikäli kuin asetuksella säätäminen katsotaan edellä 71 §:n 3 momenttiin liittyvät huomiot huomioon ottaen edelleen perustelluksi – käytännössä pitkälti valtioneuvoston asetuksen varaan.